

MUHALEFET ŞERHİ

**2/3393 Esas No'lu Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik
Yapılmasına Dair Kanun Teklifine İlişkin Muhalefet Şerhimiz Ektedir.**

A. TEKLİFİN GENELİNE DAİR GÖRÜŞLERİMİZ

Adaletin Yüzyılı Mı, Palyatif Paketler Çağı Mı?

AKP bugüne kadar çıkardığı yargı paketlerine temel oluşturan 2009, 2015 ve 2019 Yargı Reformu Strateji Belgelerinden sonra 2025–2029 Yargı Reformu Strateji Belgesini de yeni dönemin çerçevesi olarak sunmuştur. 11. Yargı Paketi de bu çerçeve içinde “Türkiye Yüzyılı – Adaletin Yüzyılı” vizyonu ile gündeme gelmiştir.

Tüm bu Yargı Reformu Strateji Belgeleri, yargı bağımsızlığı, HSK’nın tarafsızlığı, ifade özgürlüğünün genişletilmesi, temel hak ve özgürlüklerde uluslararası standartlara uyum, adil yargılanma güvenceleri, AİHM içtihatlarına uyum, öngörülebilirlik ve şeffaflık gibi kavramlar etrafında bir reform iddiası kurmaktadır. Ancak bu iddia, hukuki ve kurumsal sonuç üreten bir siyasal tercihe dönüşmemiş; reform söylemi metinlerde kalmış, yasama pratiği ise bu iddiayla ters yönde ilerlemiştir.

Bu nedenle 11. Yargı Paketi olarak sunulan teklif dâhil olmak üzere getirilen paketler, adalet sisteminin mevcut sorunlarını çözmek bir yana, bizzat kendileri yeni sorun alanları, yeni eşitsizlikler ve yeni adaletsizlik biçimleri üretmeye başlamıştır. Toplumun makul sürede yargılanma, bağımsız mahkemeler, keyfî tutuklamaların önlenmesi, ifade özgürlüğünün güvence altına alınması ve infaz rejimindeki eşitsizliklerin giderilmesi yönündeki talepleri bu paketlerin dışında bırakılmış; bunun yerine güvenlik öncelikli bir hukuk anlayışı kalıcılaştırılmıştır.

Tam da bu nedenle AKP, getirdiği her yeni yargı paketini, artık önceki paketlerin yarattığı sorunları “gidermek” iddiasıyla kamuoyuna sunmaya başlamıştır. Bu durumun en çarpıcı örneklerinden biri, kamuoyunda COVID–19 infaz düzenlemesi olarak bilinen ve 9. Yargı Paketiyle getirilen düzenlemenin yol açtığı derin eşitsizliklerin, bu kez teklifin 27. maddesiyle yeniden önümüze getirilmesidir. Ancak sorunları giderme iddiasıyla yapılan bu müdahale, infaz hukukunda geçici, seçici ve parçalı düzenlemelerini çoğaltmaktadır. Bu yöntem reform söylemini boş bir gösterene dönüştürmekte ve iktidarın adalet anlayışının bir kriz yönetimi hukuku olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak ortada “Adaletin Yüzyılı”nı inşa eden bir reform iradesi değil; her yeni paketle bir öncekinin yarattığı adaletsizliği yamamaya çalışan, kalıcı adalet yerine geçici çözümleri çoğaltan ve toplumu palyatif paketler çağında oyalayan bir hukuk pratiği bulunmaktadır.

Bir Hukuk Politikası Olarak: Barış ve Demokratikleşme

1 Ekim 2024 tarihinden bu yana ilerleyen Barış ve Demokratik Toplum Süreci’nin bir devlet politikası olarak kabul edilmesi toplumun geniş kesimlerinde sürecin ruhuna, amacına ve hedeflerine uygun yasal düzenlemeler yapılması yönünde beklentiler yaratmıştır. Bu sürecin takibi ve ilerletilmesi amacıyla TBMM bünyesinde 5 Ağustos 2025 tarihinde Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi kurulmuş, sürecin yasal ihtiyaçlarının belirlenmesi için uzun süreli ve sistematik çalışmalar yürütmüştür. Her ne kadar Komisyon, kendi yasa önerilerini ve raporunu hazırlayarak Meclis’e sunacak olsa da böylesi bir konjonktürde yapılacak tüm yasa ve politika yapım süreçlerinde bu görüşlerin dikkate alınmasını beklemek hatalı bir yaklaşım olmayacaktır.

Nitekim Komisyonun temel hedeflerinden biri olan “Türkiye’nin demokratikleşmesi” yalnızca yapılacak birkaç yasa yapımıyla mümkün olmayıp, ülkenin hukuk politiğinin bu yöne evrilmesi, bütünlüklü ve sistematik çalışmalarla bu idealin gerçekçi kılınması gerekmektedir. Ne var ki bugün önümüze getirilen 11. Yargı Paketi, bu söylemin gerektirdiği siyasal iradeyi ve yapısal reform perspektifini taşımamaktadır.

Demokratikleşme iddiası, öncelikle siyasi alanın ve faaliyetlerin kriminalize edilmesine son verilmesi, ifade özgürlüğünün güvence altına alınması, toplumsal kesimlerin demokratik temsiline yönelik engellerin kaldırılması ve çözüm-süreç perspektifinin güçlendirilmesiyle anlamlıdır. Oysa bugün Türkiye’de, barış talebinin ve demokratik siyasetin en meşru temsilcileri hâlâ ağır yargısal baskı altındadır. Bu baskının en çarpıcı göstergelerinden biri Sn. Selahattin Demirtaş’a ilişkin AİHM kararlarının seyridir. AİHM, 20 Kasım 2018’de verdiği ilk önemli kararla tutukluluğun siyasi amaç taşıdığını açıkça belirlemiş; 22 Aralık 2020’de bu tespiti yeniden vurgulamış; 8 Temmuz 2025’te ise Kobane Kumpas Davası bağlamında Türkiye’nin hem özgürlük hakkını hem de hakların kötüye kullanılması yasağını ihlal ettiğini belirleyerek derhal tahliye kararını bir kez daha teyit etmiştir. Türkiye’nin yaptığı itirazın Büyük Daire tarafından 3 Kasım 2025’te reddedilmesiyle karar kesinleşmiştir. Bu karar, yalnızca

hukuki bir değerlendirme değil, Türkiye’de siyasi rekabetin yargı eliyle dizayn edilmeye çalışıldığının tespitiyle tarihsel bir öneme sahiptir. AİHM’in bu kararlarının uygulanmaması, anayasal düzenin omurgasını oluşturan normlar hiyerarşisini zedelemekte, Türkiye’yi uluslararası yükümlülüklerini ihlal eden ve demokratik standartların gerisinde kalan bir ülke konumuna itmektedir.

Kobane Kumpas Davası ise gerek iddianamesi gerek gerekçeli kararıyla, Türkiye’de yargının siyasal iktidarın beklenti ve ihtiyaçları doğrultusunda işleyebildiğinin somut örneğini oluşturmaktadır. Sosyal medya çağrılarının “rgtsel talimat” olarak yorumlanması, siyasal temsil görevlerinin suç kasti delili sayılması, tamamen çelişkili gizli tanık ifadelerinin asli delil kabul edilmesi ve iddianamenin politik diliyle mahkeme gerekçesinin neredeyse özdeş hale gelmesi; bu davayı hukuki olmaktan çıkarıp doğrudan siyasal bir tasfiye aracına dönüştürmüştür. Kobane Kumpas Davası, HDP’nin siyasal temsil hakkına, Kürt halkının demokratik siyaset kanallarına ve Türkiye’nin barış süreci potansiyeline yönelik kapsamlı bir müdahale olarak kurgulanmıştır. Bu nedenle halihazırda devam etmekte olan istinaf sürecinin hukuki değil, siyasal bir sürecin devamı olarak yürütüldüğü çok açıktır. 2015’te sona eren zm Süreci’nin ardından başlayan bu davanın bugün devam etmekte olan Barış ve Demokratik Toplum Süreci fikri ve hedefleriyle çeliştiği, bu nedenle dava süreci boyunca yapılan hukuksuzlukların artık sona erdirilmesi gerektiği ortadadır.

Toplumsal Adalet ve Hukuki Eşitsizlik Krizleri Büyüyor

Türkiye’deki adaletsizliklerin temelinde derin bir eşitsizlik, ayrımcılık, adalet duygusunun tesis edilmemesinden doğan toplumsal güvensizlik ve çözümsüzlük yatmaktadır.

Bu bağlamda, adalet sistemindeki krizin en görünür ayaklarından biri de son olarak 2020’de yapılan Ayrımcı İnfaz Kanunu’nun yarattığı mevcut infaz rejimidir. 2020’de pandemi koşulları bahane edilerek yapılan İnfaz Yasası değişiklikleri, Türkiye’de fiilen ikili bir infaz rejiminin kurumsallaşmasına sebep olmuştur.

Bu düzenlemede yapılan değişikliklerde suç tiplerinin ayrılması sonucu ortaya çıkan eşitsizlik, özellikle “terör” ve “rgt” kategorilerinin muğlak ve geniş tanımları nedeniyle, on binlerce kişinin politik kimliği temelinde hapisanede tutulmasına yol açmıştır. Covid Yasası olarak bilinen Geçici 6. maddeden faydalanma bakımından; tahliye hakkının farklı politik kimliklere,

farklı ifade biçimlerine göre farklı şekilde uygulanması, örgütlü suçlar kapsamında düşünce, ifade ve siyasi faaliyet yürütme haklarını kullandıkları için cezalandırılanların istisna kapsamında ayrıştırılması, eşitlik ilkesini ortadan kaldırmıştır.

Ayrıca yine 2020 değişiklikleriyle yetkileri genişletilen İdari Gözlem Kurulları eliyle, cezanın infaz süresinin hukuk ilkelerinden ziyade idarenin takdirine bırakılması bu eşitsizlikleri derinleştirmiştir. İdare ve Gözlem Kurullarının “pişmanlık göstermedi”, “örgütsel bağ devam ediyor” gibi soyut gerekçelerle siyasi tutsakların tahliyelerini keyfi olarak erteleme, infaz rejimini ceza yargılamasının ötesine taşıyarak politik bir denetim mekanizmasına dönüştürmüştür. Bugün Türkiye’de infaz sistemi ayrımcılıklara, idarelerin keyfiyetine ve kördüğüm olmuş hukuka aykırı yasal düzenlemelere dayanmaktadır.

Bunun yanında, 2020’den bu yana çıkarılan tüm infaz paketleri, 10. Yargı Paketi ve iş bu 11. Yargı Paketi dahil olmak üzere, yalnızca palyatif ve sınırlı iyileştirmeler sunmakta; köklü bir reform ihtiyacını görmezden gelmektedir. Toplumun geniş kesimleri için adalet talebi, kısmi tahliyeler, geçici düzenlemeler ve teknik iyileştirmelerle karşılanamaz. Türkiye’nin ihtiyacı, ayrımcılığa dayalı infaz rejimini ortadan kaldıran, suçun niteliğini siyasi bakış açılarından kurtaran, idarenin keyfi uygulamalarına kapı kapatan, uluslararası insan hakları standartlarıyla uyumlu yeni bir bütünlüklü İnfaz Kanunu’dur.

Türkiye’de kadınlar ve LGBTİ+’ların adalet mücadelesi de benzer biçimde görmezden gelinmektedir. 2025’in “Aile Yılı” ilan edilmesi, kadınların şiddet, yoksulluk, güvencesizlik ve eşitsizlik karşısındaki taleplerini görünmez kılmış; kadın özgürlükçü bakış açısının yıllardır savunduğu hak ve özgürlükler temelli yaklaşımın yerine kadını aile içine hapseden ve aile içindeki konumundan ibaret gören politikalar ikame edilmiştir. Mevcut paket, ne 6284 sayılı Kanun’un etkin uygulanmasına dair bir iyileştirme sunmakta, ne kadına yönelik her türlü şiddetin önlenmesine yönelik bir irade göstermekte, ne de kadın cinayetlerinde cezasızlık sorununa yönelik somut adımlar içermektedir.

Teklif Ceza Hukukunda Baskı-İtaat Diyalektiğini Aşamamıştır

Eldeki kanun teklifi, hukuk sisteminin adaletle bağını zayıflatarak, hukuku sosyal kontrol ve disiplin mekanizmasına dönüştüren "Güvenlikçi Devlet" rejiminin tipik bir örneğini sunmaktadır. Teklifin genel ruhu incelendiğinde, suçun hükmetme biçimleri ile sömürü

mekanizmalarından kaynaklı kökenlerine inmek yerine, cezaların artırılması yoluyla caydırıcılık sağlanmaya çalışıldığı ve usul güvencelerinin zayıflatıldığı görülmektedir. Ceza hukukunda baskı ve itaat diyalektiğini aşamayan bu perspektifin demokratik toplum gerekleriyle uyuşmadığı açıktır. Nitekim kanun teklifi, hazırlanış süreci itibarıyla demokratik katılım ve şeffaflık ilkelerinden uzaktır. Gerekçede ilgili kesimlerin görüşlerinin alındığı iddia edilse de, teklifin içeriği ve kapsamının, özellikle hukuki düzenlemelerin başlıca muhatapları olan meslek odalarının ve sivil toplum kuruluşlarının önemli bir kısmının görüşlerini yeterince yansıtmadığı görülmektedir. Önemli değişiklikler öngörmesi sebebiyle birçok kesim üzerinde sonuçlar doğuracak olan teklifin etki analizi yapılmadan hazırlandığı ve toplumsal beklentilere dayanmadığı anlaşılmaktadır. Bu haliyle, kamuoyunda yürütülen tartışmalardan da görüldüğü üzere kanun teklifi birçok toplumsal kesimin yoğun eleştirisi ve rahatsızlığı ile karşılaşmıştır. Zira kanun teklifinin hazırlanış aşamasında mutabakat arayışı olmadığı gibi temel motivasyon iktidarın tahkim edilmesi olmuştur. Bu usul yasama erkinin katılımcı ve müzakereci ruhuna aykırıdır.

Siyasi Mahpuslar Bir Kez Daha Hukuk Mekanizmasının Ayrımcı Yüzüyle Muhatap

Teklifte otoriterleşme ve iktidar pozisyonunu tahkim etme eğilimine dair göze çarpan ilk madde COVID düzenlemesini içeren 27. maddedir. Nitekim bu madde ile siyasi mahpuslar kapsam dışında tutulmakta, iktidarın niyeti ortaya serilmektedir. Bu madde ile iktidar, siyasi mahpuslara yönelik mevcut istisna rejimini devam ettirme niyetini ortaya koymuş ve tutulma koşulları ile denetimli serbestlikten faydalanma gibi hakları engellemeyi sürdüreceğini ilan etmiştir. Teklifin ayrımcı karakteri bu madde metni ile somutlaşmaktadır. 27. maddenin bir diğer sonucu ise siyasi mahpuslar ile adli mahpuslar arasında eşitsizlik yaratmaktır. Teklif kanunlaştıktan sonra on binlerce mahpus tahliye olabilecekken siyasi mahpuslar; hastalık, engellilik, ağır hapisane koşulları gibi birçok ağır soruna rağmen tutulmaya devam edilecektir. Siyasi mahpuslara ayrımcılık her pakette devam ederken, kadın ve çocuklara karşı işlenen suçlar Komisyon aşamasında muhalefetin mücadelesiyle kimi yönleriyle hariç tutulmuş ancak deprem ve iş cinayetleri gibi toplum vicdanını yaralayan ağır suçlara da infaz indirimi getirilmiştir.

Yine hakaret suçunun ön ödeme kapsamına alındığı 16. madde de eşitsiz uygulamaya başka bir örnek sunmaktadır. Teklifin yasalaşması ile birlikte kamu görevlileri ile yurttaşlar arasında

açık bir eşitsizlik yaratılmış olacaktır. Bu iki madde de diğer birçok düzenleme gibi iktidarın güç projesine hizmet etmektedir.

Teklif Anayasa Mahkemesi Kararlarını Bertaraf Etme Amacına Yaslanıyor

Öte yandan teklifin 16. maddesi, 30. maddesi, 32. maddesi gibi bazı maddeleri, Anayasa Mahkemesi kararlarına uygun olmadan veya Anayasa Mahkemesi'nin iptal gerekçesini bertaraf etme amacını güderek hazırlanmıştır. Örneğin, içeriğin çıkarılmasına ilişkin teklif maddesi, iktidar açısından ifade özgürlüğüne ağır müdahale imkanları yaratacak bir niteliktedir. Söz konusu teklif maddesi Anayasa Mahkemesinin iptal kararı ile çelişkili bir biçimde yeniden düzenlenerek getirilmiştir. Bu düzenleme, Anayasa Mahkemesi kararlarına karşı direnme niteliği taşımakta ve yargı birliği ile anayasal düzenin üstünlüğünü zedelemektedir. Teklfin geneline yayılan ortak tema, devletin gözetim ve yaptırım gücünü artırma eğilimidir. Bant daraltmaya ilişkin düzenleme ve öngörülen yaptırımlar, internet ortamında sansür ve otosansür mekanizmasını derinleştirerek ifade özgürlüğüne karşı ağır bir müdahalenin kapılarını açmaktadır. Yine mobil hat tesisinde biyometrik veri ve konum bilgisinin zorunlu olarak toplanması, devlete geniş bir gözetim yetkisi tanımakta ve özel hayatın gizliliği hakkını riske atmaktadır.

İnternet Yayınlarının Kısıtlanması Demokratik Toplum Olanaklarına Müdahaledir

Demokrasiye duyarlı bir hukuk devleti, öne sürdüğü güvenlik endişelerini bireysel özgürlüklerden feragat etmeden yönetmek zorundadır. Buna karşın eldeki teklif, demokratik temayülleri güçlendirmek bir yana mevcut demokrasi düzeyini daha da zayıflatmanın gerekçelerini yaratmıştır. Sosyal medya ağları başta olmak üzere internet yayınları demokratik toplum yapılanmasının güncel kamusal tartışma olanağı ve bağlamıdır. İçeriğin çıkarılması ve bant daraltma gibi mekanizmaların güçlendirilmesi, bilgi akışını kontrol altına almak ve vatandaşların farklı görüşlere erişimini sınırlamak amacına dönüktür. Bu tür müdahaleler, çoğulcu ve demokratik toplum yapısını zedeleyerek tek sesli bir medya ortamı ile kısır entelektüel döngüler yaratmakta, dolayısıyla demokratik tartışma ve katılımı baltalamaktadır. Teklfin bu unsurları, temel hakların korunması yerine devlet denetiminin öncelendiğini açıkça göstermektedir.

Teklifin Antidemokratik Karakteri Hemen Her Maddede Vücut Bulmuştur

Teklifin ana karakterini “temel hak ve hürriyetlere müdahale” üzerinden belirlemek mümkündür. Hemen her maddede doğrudan ya da uygulama esnasında ihlal edilecek haklar söz konusudur. Mülkiyet hakkı da bu müdahaleden etkilenecek olan haklardan biridir. Nitekim 22. madde ile getirilmek istenen hesabın askıya alınması düzenlemesi, mülkiyet hakkının ihlali bakımından ciddi risklerin kaynağı olacaktır. Finans çağının temel işleyiş biçimi paranın sürekli ve hızlı akışıdır. Getirilmek istenen düzenleme ise bu mekanizmanın önünde katı bir engel olacaktır. Bankalara, ödeme hizmet sağlayıcılarına ya da kripto para borsalarına tanınan hesabın askıya alınma yetkisi mülkiyet hakkı bakımından ağır ihlallere yol açacaktır. Aynı madde ile hukuki güvenlik hakkı da zedelenmektedir. Zira maddenin uygulanması ile birlikte oluşacak zararların tazmin usulü ve oluşacak olan zarardan sorumluluk gibi temel hukuki güvenceler düzenleme kapsamı dışında bırakılmıştır. Çok boyutlu hukuki soruna yol açacak olan maddenin bir diğer etkisi ise masumiyet karinesi üzerinde olacaktır. Maddenin yasalaşması halinde masumiyet karinesi özel hukuk kişilerinin yetkisine terk edilmektedir.

Sonuç olarak, söz konusu kanun teklifi, demokratik ilkelere ve temel haklara aykırı bir nitelik taşıyarak toplumsal özgürlüklerini kısıtlamakta, ayrımcı uygulamalara yol açmakta ve otoriterleşmeyi pekiştirmektedir. Bu teklifin yasalaşması halinde, hukuk devleti ilkesi zedeleneyeceği gibi bireysel hürriyetler de zayıflayacaktır. Dolayısıyla, teklifin kapsamlı bir şekilde revize edilmesi, demokrasinin korunması adına elzemdir.

B. MADDE DEĞERLENDİRMELERİ

MADDE 6:

Avukatlar Mesleğin Doğasına Aykırı Disiplin Cezalarıyla Karşı Karşıyadır

Teklif, ilk bakışta Avukatlık Kanunu kapsamındaki disiplin cezalarını sistematik hâle getirme amacı taşıyormuş gibi görünse de, getirilen hükümlerin büyük kısmı avukatlığın doğası, savunma hakkının anayasal güvenceleri ve ifade özgürlüğünün kapsamı ile bağdaşmamaktadır. Düzenleme, “belirlilik” görüntüsü altında idareye geniş bir takdir yetkisi tanıyan, avukatların eleştirel ifadelerini, mesleki faaliyetlerini ve bağımsız duruşlarını disiplin tehdidi altına sokabilecek yoruma açık, sınırları belirsiz ve keyfiliğe son derece müsait hükümlere yer vermektedir.

Bu bağlamda Avukatlık Kanunu’nun 135. maddesinde yapılan değişikliklerin, özellikle uyarma, kınama ve para cezalarının kapsamına giren bentler açısından, ölçülülük ve belirlilik ilkelerine uygun olmadığı; Anayasa’nın 36. maddesiyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, adil yargılanma hakkı ve müdafinin bağımsızlığı ilkelerini zedelediği; ayrıca siyasi iktidarın uzun süredir barolar ve avukatlar üzerinde kurmaya çalıştığı baskı ve dizayn girişimleriyle birlikte değerlendirildiğinde ciddi riskler barındırdığı açıktır.

Her ne kadar uyarma, kınama ve para cezası türündeki yaptırımlar ilk bakışta “ağır olmayan” disiplin cezaları gibi görünse de teklifin 7. maddesine eklenen “beş yıl içinde tekrar eden disiplin yaptırımlarının bir üst ceza ile karşılanacağı” hükmü dikkate alındığında, bugün hafif görünen bir yaptırımın, yarın avukatın işten çıkarılması veya meslekten tamamen ihraç edilmesi sonucunu doğurabileceği unutulmamalıdır. Bu durum, düzenlemeyi yalnızca teknik bir disiplin maddesi olmaktan çıkarıp avukatların üzerinde sürekli bir baskı aracı oluşturabilecek, mesleki faaliyetlerini otosansüre zorlayabilecek bir riski taşımaktadır.

Düzenlemede yer alan aşağıdaki bentler, hem belirsizliği hem de savunma hakkına yönelttiği tehdit bakımından ayrıca değerlendirilmelidir:

1. **(c) ve 1. (d)** bentlerinde, hâkim, savcı ve adliye personeli ile ilişkilerde “hizmetin özelliklerinden gelen ölçülere uygun davranmamak” ve “meslek onuruna aykırı davranmak” ifadeleri yer almaktadır. Bu ifadeler belirsiz ve muğlaktır. Zira bir avukatın hangi davranışının “ölçüsüz”, hangi itirazının “vakar dışı” veya hangi tutumunun “saygısızlık” olarak değerlendirileceği tamamen kararı verecek otoritenin yorumu ve algısına bırakılmıştır. Uygulamada, savcıların avukatlarla görüşmeyi reddettiği, hâkimlerin avukata söz hakkı tanımadığı, avukatın oturma/ayakta durma biçimine, duruşma salonundaki kıyafetlerine dahi müdahale ettiği örnekler varken bu düzenlemenin tek taraflı bir davranış yükümlülüğü belirlemesi yargının temel aktörleri arasında bir hiyerarşi yaratabilecektir. Oysa avukat mesleğin doğası gereği, gerektiğinde yüksek perdeden itirazını dile getirmeli, usulsüz işleme karşı tutanak tutabilmeli, hâkim ve savcıyı hukuka uygun davranmaya zorlayabilmelidir.

Bu bentler, avukatın tam da bu denetleyici rolünü cezalandırma riski taşımakta; savunmayı, yargının diğer aktörleri karşısında hiyerarşik bir pozisyona itmektedir.

TBB de bu iki düzenlemeye yönelik çekincelerini belirtmiş ve "mevcut yargı pratiği dikkate alındığında bu hükümlerin avukat aleyhine kolaylıkla kullanılacağı" uyarısında bulunmuştur.

MADDE 12:

TCK m. 158 Mağduriyeti Giderilmelidir

Teklif edilen madde ile, Türk Ceza Kanununun nitelikli dolandırıcılık (m. 158) suçlarının yargılaması, Ağır Ceza Mahkemesinin görev alanından çıkarılarak Asliye Ceza Mahkemelerinin görevine verilmektedir. Bu düzenlemeyi olumsuz bulmasak da TCK 158. madde ile ilgili uygulamadaki sorulara çözüm olamayacak kadar eksik bir kanun teklifidir.

Kamuoyunda "hesap kullandırma" yöntemi olarak bilinen uygulamada, banka hesaplarının dolandırıcılık amacıyla kullanılması nedeniyle, hesap sahiplerinin de nitelikli dolandırıcılık suçundan yargılandığı ve cezalandırıldığı haberlerini sıkça duymaktayız. Ancak birçok kişi, banka hesaplarını bilerek ve isteyerek suç amacıyla kullandırmadıklarını, dolandırıcılık eylemlerinden haberdar olmadıklarını belirtmektedir. Bazıları hesaplarının çalındığını, bazıları ise iyi niyetle, herhangi bir suç kastı olmaksızın hesap bilgilerini paylaştıklarını ifade etmektedir.

Asıl failler, ekonomik kriz ve işsizlik ortamını fırsata çevirerek yoksul ve çaresiz bireyleri hedef almakta; onları kandırmakta, manipüle etmekte ve çeşitli vaatlerle banka hesaplarını kullanmaktadır. Bu kişiler çoğunlukla suçun arka planından habersiz ya da neye dahil olduklarını tam olarak bilmeden, bazen küçük meblağlar karşılığında, bazen de duygusal manipülasyonla (örneğin, "zor durumdayım" bahanesiyle) hesaplarını kullandırmaktadır.

Bu mağduriyet zincirinde yer alan kişilerin önemli bir kısmı, 18 yaşını henüz doldurmuş, hukuken yetişkin sayılan ancak fiilen hayat deneyimi ve bilinç düzeyi bakımından hala çocuklukla gençlik arasında yer alan bireylerdir. Bu gençler, çoğu zaman suçun büyüklüğünü kavrayamayacak yaşta, kolayca yönlendirilebilecek durumdadır. Özellikle dijital dolandırıcılık gibi soyut suçlarda, kendilerine vaat edilen küçük miktarlardaki kazanç ya da duygusal manipülasyon, onların rızasını almak için yeterli olmaktadır. Asıl failler ise bu kırılganlığı istismar ederek kendilerini perde arkasında tutmakta, tüm suçu bu gençlerin üzerine yıkarak cezadan kurtulmayı hedeflemektedir.

Genç işsizliğin yüksek olduğu bir ülkede, ekonomik çaresizlik bu manipölasyonları daha da kolaylaştırmaktadır. 18-25 yaş arası bireyler, iş bulamamanın, gelecek kaygısının ve çaresizliğin en yoğun yaşandığı kesimi oluştururken, dolandırıcılar da özellikle bu kitleyi hedef almakta, “kolay para kazanma” vaadiyle kandırmaktadır. Yaşama yeni adım atacakları bir dönemde adli sicilleri lekelenen, hapis cezasıyla karşı karşıya kalan bu gençler, sadece hukuki değil, aynı zamanda sosyal olarak da ağır bir yıkım yaşamaktadır. Bu nedenle yargı süreçlerinde yaş ve sosyal koşullar mutlaka dikkate alınmalı, bu gençlerin fail değil, mağdur oldukları gerçeği göz önünde bulundurulmalıdır.

Suçun gerçek failleri, bu yolla elde ettikleri yüksek miktarda haksız kazancın büyük kısmını kendi çıkarlarına ayırırken, hesap sahiplerini ise doğrudan adalet sisteminin önüne atmaktadır. Zaten başkasına ait hesapları, telefon hatlarını ve dijital araçları kullanmalarının temel amacı da kendi kimliklerini gizleyerek ceza sorumluluğundan kaçmaktır. Bu durum, hem masum bireylerin cezalandırılmasına hem de asıl suçluların yargı önüne çıkarılamamasına neden olmaktadır. Bu nedenle yargılamalarda niyet, kast ve bilgi düzeyi titizlikle değerlendirilmelidir.

Bu kişiler, yetersiz soruşturmalar sonucunda haksız yere cezalandırıldıklarını ve asıl mağdurun kendileri olduğunu dile getirmektedir. Hatta bu mağduriyetlerini kamuoyuna duyurmak ve seslerini yükseltmek amacıyla sosyal medyada “TCK 158 mağdurları” adıyla topluluklar oluşturmaya başlamışlardır.

Bu tablo, özellikle suç kastının varlığına ilişkin değerlendirmelerin yeterince derinlemesine yapılmaması durumunda, masum bireylerin ağır ceza sorumluluğu ile karşı karşıya kalabileceğini ortaya koymaktadır. Ceza hukukunun temel ilkelerinden biri olan “kusur sorumluluğu” ilkesi gereği, bir bireyin cezalandırılabilmesi için fiilin bilincinde ve isteyerek gerçekleştirilmiş olması gereklidir. Uygulamada, banka hesabı çeşitli yollarla ele geçirilen, hatır için ya da iyi niyetle kullanılan hesapların dolandırıcılık eylemlerinde kullanılması halinde, hesap sahiplerinin “müşterek fail” veya “yardım eden” sıfatıyla nitelikli dolandırıcılık suçundan cezalandırıldığı görülmektedir.

Bu tür durumlarda, fail ile gerçek bir irtibatı ve suç kastı olmayan kişilerin dahi ağır cezalara çarptırılması ciddi mağduriyetlere yol açmaktadır. Üstelik yargı kararlarında bu tür vakalara

dair yeknesak bir yaklaşım bulunmamakta; benzer olaylara farklı kararlar verilmesi adalet duygusunu zedelemektedir.

Sonuç olarak, bu uygulama biçimi hem hukuki güvenliği sarsmakta hem de masumiyet karinesini tehlikeye atarak haksızlıklara zemin hazırlamaktadır.

TCK 158 mağdurlarının içinde bulunduğu durumun Meclis tarafından ciddiyetle ele alınması elzemdir. Suç kastı bulunmayan, yalnızca ekonomik zorluklar ya da iyi niyetle hareket ederek banka hesabını kullandıran kişilerin ağır cezalara çarptırılması, ceza adaletine zarar vermekte ve kamu vicdanını yaralamaktadır. Meclis, bu kişilerin fail yerine fail konumuna sokulmasının önüne geçecek yasal düzenlemeleri - uygulamaları gündeme almalı; suça bilinçli katılımı olmayan bireyleri cezai yaptırımlardan koruyacak net kriterler belirlemelidir. Aksi takdirde, ceza hukukunun temel ilkelerinden olan kusur sorumluluğu ilkesinin ihlali söz konusu olmaktadır.

MADDE 14- 15:

Akıl Hastalarına Süreyle İyileşme Dayatması Bilim Dışı, Hak İhlal Edici, Tehlike Potansiyeline Sahiptir

Ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan sebepler vardır. Bunların bir kısmı subjektif sebeplerdir. Bunlar failin iradesine, temyiz kudretine ilişkin olan ve onun şahsında bulunan sebeplerdir. Bunlara örnek olarak akıl hastalığı, yaş küçüklüğü ve sağır-dilsizlik verilebilir. Bu hallerde infaz rejimi de farklılaşmaktadır. Mevcut uygulamada kısmi akıl hastalarının aldığı cezalar güvenlik tedbirine çevrilebiliyorken teklifle bu usül değiştirilecektir. Madde 14 ve Madde 15, akıl hastalığı bulunan hükümlü ve sanıklara ilişkin düzenlemeleri birbirini tamamlayacak şekilde ağırlaştırarak, cezanın yanında güvenlik tedbirinin de uygulanmasını öngörmektedir. Bu husus akıl hastaları bakımından ceza hukukunun iyileştirme ve tedavi etme ilkelerinden bir kopuşa sebep olabilecektir. Mevcut uygulamada sağlık kurulu raporuyla tehlikelilik ortadan kalktığında kişi serbest bırakılabilirken, bu iki maddeyle birlikte artık rapor yeterli olmayacak, kişi “asgari süre” boyunca tutulacaktır. Bu düzenlemenin başlıca riski tedavi imkanlarının zayıflaması, hatta mevcut şartlar altındaki hapisanelerde akıl sağlığının çok daha kötü duruma gelmesi ihtimalidir. Her iki düzenleme de akıl hastalarını “öncelikle tedavi

edilmesi gereken hasta” değil, “öncelikle cezalandırılması ve toplumdan uzak tutulması gereken suçlu” olarak görmektedir.

Türkiye’deki yüksek güvenliklı sağlık kurumlarının mevcut fiziki koşulları, personel sayısı ve tedavi kapasitesi zaten yetersizken, “asgari süre” koşuluyla yüzlerce kişinin bu kurumlara doldurulması tedaviyi fiilen imkansız hale getirecektir. Aynı şekilde cezaevlerinde ruh sağlığı hizmeti sunabilecek uzman sayısı son derece sınırlıyken, kısmi akıl hastalarının sıradan koşuşlarda tutulması intihar, şiddet görme ve kalıcı ruhsal yıkım riskini kat kat artıracaktır. Madde 15’in gerekçesinde ileri sürölen “toplumun korunması” amacı, akıl hastalarının tıbbi tedavi ile değil süreyle iyileşeceği gibi bilim dışı bir varsayıma dayanmaktadır. Bu maddeler, teklifin genelinde görölen hak ve özgürlükleri daraltma, otoriter denetimi artırma politikasının en vahim örneklerinden biridir.

MADDE 16:

Hakaret Suçunda Eşitsizlik: Yurttaşa Ceza, Kamu Görevlisine Koruma

Madde 16 ile hakaret suçunun, “kamu görevlisine karşı görevinden dolayı işlenmesi” hali hariç tutularak ön ödeme kapsamına alınması öngörülmektedir. Bu düzenleme, Anayasa Mahkemesi’nin 29/05/2025 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan kararıyla eşitlik ilkesine aykırılık gerekçesiyle iptal ettiği 9. Yargı Paketi hükmünün öz itibarıyla neredeyse aynıdır. Anayasa Mahkemesi, aynı suçun failine göre farklı usul yolları öngörmenin Anayasa’nın 10. maddesindeki eşitlik ilkesini ihlal ettiğini açıkça tespit etmiştir. Teklif, bu iptal kararının gerekçesini hiçbir şekilde karşılamaksızın, aynı ayrımı yeniden üretmektedir.

Yaptığı görev gereği kamu görevlisinin eleştirilebilir olması gerekir. Oysa teklifin düzenlemesi ile kamu görevlisi uygulamada, eleştiri niteliğinde birçok beyanı hakaret addederek ceza kovuşturmasına taşıyacaktır. Yurttaşlar bakımından ise mekanizma çok daha esnek bir plana taşınmış olacaktır. Yurttaşlar ile kamu görevlileri arasında öngörölen bu ayrımın haklı bir gerekçesi yoktur. Kamu görevlileri lehine getirilen bu düzenlemenin kaynağında yine iktidarın otoriterleşme arayışları yer almaktadır. Nitekim hem zihniyet hem organik bağlamda bürokratik alana yerleşen iktidarın kamu görevlilerine zırh sağlamasının hukuka uygun bir sebebi yoktur. Bu ayrım, Anayasa’nın 10. maddesindeki “kanun önünde eşitlik” ilkesini açıkça ihlal etmektedir. Aynı eylemin, mağdurun kimliğine göre farklı yaptırıma tabi tutulması, hukuk

devleti açısından kabul edilemez bir ayrıcalık yaratmaktadır. Kamu görevlileri de diğer bütün yurttaşlar gibi kişilik haklarına sahip bireylerdir; görevleri dolayısıyla eleştiriye daha fazla açık olmaları gerekirken, tam tersine kendilerine yönelik eleştiri ve hakareti daha ağır şekilde cezalandıran bir rejim kurulmaktadır. Bu durum, kamu görevlilerini eleştirilemez ve “dokunulmaz kast” konumunda tutmakta, demokratik toplum düzeninin temel taşı olan eleştiri özgürlüğünü fiilen ortadan kaldırmaktadır. Hakaret suçu, evrensel düzeyde de kabul gördüğü üzere suç olmaktan tümüyle çıkarılmalı ve tazminat hukukuyla çözülmelidir. Oysa bu madde, hakaret suçunun tamamının suç olmaktan çıkarılması bir yana, mevcut haliyle dahi eşitlik ilkesine uygun hale getirilmekten çok uzaktır.

MADDE 19:

Toplumsal Gösterilere Ceza Tehdidi

Teklifte getirilen yeni fıkra ile suçun "kişilerin toplu olarak bulundukları yerlerde işlenmesi halinde" cezanın yarı oranında artırılacağı hükme bağlanmaktadır. Gerekçede "düğün, nişan, asker uğurlaması, konser" gibi örnekler sayılmış olsa da, "toplantı ve gösteri yürüyüşleri" hukuken ve fiilen "kişilerin toplu olarak bulunduğu yerler" in en tipik örneğidir. Bu düzenleme ile, bir protesto gösterisi sırasında, kalabalığın içinde veya yakınında, kolluk kuvvetlerinin takdirine bağlı olarak "korku, kaygı veya panik yaratabilecek tarzda" değerlendirilen herhangi bir eylem (örneğin; meşale yakmak, ses çıkaran bir alet kullanmak vb.) doğrudan nitelikli hal kapsamına sokulabilecektir. Bu durum, barışçıl bir gösteriye, "genel güvenliği kasten tehlikeye sokma" gerekçesiyle müdahale edilmesine ve katılımcıların hapis cezalarıyla yargılanmasına yasal zemin hazırlamaktadır. Öte yandan silah tanımının oldukça geniş tutulduğu mevcut mevzuat kapsamında hangi gaz ve ses aracının silah olarak değerlendirileceği sorunu uygulamada keyfi sonuçlara yol açabilir. Getirilmek istenen düzenleme sonrası her türlü ses aracının bu kapsama alınması gibi keyfi ve geniş yorum olanakları oluşabilir. Haliyle madde metni temel hukuki ilkeler olan; belirlilik, ölçülülük ve öngörülebilirlik ilkeleriyle çelişmektedir.

Madde 20:

Cezaların Artırılması Sorunları Çözmüyor

Madde ile, ceza oranlarının artırılması öngörülmektedir. Suçun önlenmesini cezaların artırılmasına dayanarak sağlama arayışı, sorunun temel nedenlerini görmezden gelmek anlamına gelir. Suçun ortaya çıkmasında en etkili etmenler arasında yoksulluk, işsizlik, eğitime erişimdeki eşitsizlikler, sosyal dışlanma, adaletsiz gelir dağılımı ve ayrımcılık gibi toplumsal koşullar yer almaktadır. Özellikle gençler arasında umutsuzluk, geleceksizlik duygusu ve sistemden dışlanmışlık hissi, suça yönelimin başlıca nedenlerindendir.

Bunlara ek olarak, hukuk sistemine duyulan güvensizlik, adaletin eşit şekilde işlemediğine dair yaygın algı, şiddetin normalleştirildiği siyasal ve toplumsal dil, cezasızlık kültürünü beslemektedir. Kadına, çocuğa, doğaya karşı işlenen suçların kamuoyunda yeterince karşılık bulmaması da bu algıyı derinleştirmektedir.

Dolayısıyla, suç oranlarını kalıcı biçimde azaltmak için yalnızca cezaları artırmak değil, suçun toplumsal nedenlerine odaklanmak gerekir. Sosyal politikaların güçlendirilmesi, eşitsizliklerin azaltılması, toplumsal barışın sağlanması ve adaletin tarafsız biçimde işletilmesi, suçla mücadelede asıl etkili yol olacaktır.

MADDE 21:

TCK m. 223'te Suç Tanımının Genişletilmesi ve Kamusal Alanı Daraltan Ceza Rejimi

Teklifin 21. maddesiyle TCK'nın 223. maddesi yeniden düzenlenmiş; ulaşım araçlarının hareketinin engellenmesine ilişkin suç tipi hem kapsam hem de ceza yönünden genişletilmiştir. Bu değişiklik suçun maddi unsurunun yeniden tanımlanması yoluyla hak ve özgürlükler bakımından ciddi sonuçlar doğurabilecek bir niteliktedir.

Her ne kadar iktidar bu düzenlemeyi trafik akışının korunması ve trafikteki saldırgan veya tehlikeli davranışların önüne geçilmesi amacıyla savunuyor olsa da getirilen hükmün kapsamı bu meşru gerekçeyi aşan, çok daha geniş bir müdahale alanı yaratmaktadır. Bu da devletin ceza gücünü kamusal alandaki en sıradan davranışlara kadar uzatan bir yaklaşımın yasal zemine taşınması anlamına gelmektedir.

Bu bağlamda mevcut kanunda yer alan “cebir veya tehdit kullanarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla” ibaresinin yerine yalnızca “hukuka aykırı bir davranışın” yeterli bulunması, suçun oluşması için gereken eşiği önemli ölçüde düşürmektedir. Böylece cebir ve tehditin

zorunlu unsur olmaktan çıkarılmasıyla, suçun sınırları belirsiz, geniş ve öngörülemez bir hâle gelmiştir.

Belirsizliğin bu ölçüde artırılması, pratikte trafik güvenliğini sağlamaktan çok, kamusal alanı disipline etmeye yönelik bir ceza anlayışını yansıtmaktadır. Kanunda tanımı yapılmayan “hukuka aykırı davranış” kavramı; barışçıl protestolardan kitlesel yürüyüşlere, anlık duruşlardan kortejin yavaşlamasına kadar, demokratik toplumlarda olağan kabul edilen davranışları dahi suç çizgisine çekebilecek niteliktedir. Böyle bir norm, eylemin niteliğini değil, iktidarın eyleme atfettiği anlamı esas alan bir uygulamaya kapı aralamaktadır.

Türkiye’de itirazın, protestonun ve kamusal görünürlüğün zaten yoğun baskı altında tutulduğu siyasal ortamda, böylesine muğlak bir suç tanımının yürürlüğe sokulması, toplumsal muhalefetin cezai yaptırımla bastırılmasını kurumsallaştıran bir adım hâline gelmektedir. Böyle bir düzenleme, mevcut baskı rejimini yalnızca sürdürmekle kalmayacak kamusal itirazın kendisini suç kategorisine doğru iterek siyasal alanı daha da daraltacaktır. Bir dakikalık bekleyiş, yolun kısa süreli kapanması ya da bir grubun kamusal alanda görünür olması bile, idarenin keyfî değerlendirmesiyle “ulaşımın engellenmesi” suçuna dönüşebilmektedir. Bu nedenle düzenleme açık biçimde siyasal bir tercih barındırmaktadır. Bu tercih kamusal alanı sessizleştirmek, hareket eden toplumu cezai riskle terbiye etmeye çalışmaktan başka bir şey değildir.

Sonuç olarak yargı paketlerinin bütününde görülen “kamu düzenini koruma” gerekçesiyle hak alanını daraltan yaklaşım, bu maddeyle de açıkça sürdürülmüştür. Belirsiz bir suç tanımı ile ağır ceza tehdidinin bir araya gelmesi, yalnızca hukuki güvenlik ilkesini zedelemekle kalmamakta; demokratik toplum düzeni için vazgeçilmez olan barışçıl kolektif eylemlerin kriminalize edilebilmesi riskini de beraberinde getirmektedir. Bu düzenleme hukuk tekniğinin gerektirdiği ölçülülüğü değil, muhalefetin kamusal alandaki varlığını sınırlandıran siyasal bir aklı yansıtmaktadır.

MADDE 22:

Yargısal Güvenceleri Aşırdıran ve Mal Varlığı Tedbirinin Özel Sektöre İhale Edilmesi

Madde 22 ile CMK'ya eklenen 128/A hükmü, bilişim yoluyla işlenen belirli suçlar gerekçe gösterilerek banka, ödeme kuruluşu ve kripto varlık hizmet sağlayıcılarına yalnızca *makul şüphe* üzerine hesapları kırk sekiz saate kadar askıya alma yetkisi tanımaktadır. Malvarlığına müdahale kural olarak devletin yargısal organları tarafından, sıkı delil eşiğiyle uygulanması gerekirken, burada bu yetkinin özel hukuk tüzel kişilerine devredilmesi ceza adalet sisteminin yapısında kırılmaya neden olmaktadır.

Bu düzenleme, yalnızca yargısal güvencelerin devre dışı bırakıldığı bir yöntem getirmenin dışında ekonomik alanın özel sektör eliyle oluşturulmuş daha sıkı bir gözetim mekanizmasına yol açmaktadır. Hesapların askıya alınması için aranan makul şüphe eşiği, malvarlığına müdahale için ceza hukukunda kabul edilen standartların çok altındadır. Normal şartlarda “kuvvetli suç şüphesini gösteren somut deliller” gerektiren bir tedbirin, burada çok daha düşük bir eşiğe bağlanması, müdahalenin hem ölçülülüğünü hem de hukuki öngörülebilirliğini zayıflatmaktadır.

Dahası, bu ilk müdahalenin özel şirketler tarafından yapılması, ceza muhakemesinin kamusal niteliğini silikleştirmektedir. Aslen yargısal merciye bırakması gereken bir yetkinin şirketlere verilmesi, ceza adaletinin kurucu mantığını tersine çevirmektedir. Bu kuruluşlara getirilen tam sorumsuzluk zırhı ise kişilerin malvarlığına yapılan ağır müdahalelerde hesap verebilirlik mekanizmasını ortadan kaldırmaktadır. Ayrıca makul şüphe gibi düşük bir şüphe standardının yeterli görülmüş olması ile hesapların yalnızca eksik işlem, hatalı algoritmik işaretleme veya yanlış değerlendirme nedeniyle dahi askıya alınmasına yol açabilecek bir genişlik taşımaktadır.

Savcı ve hâkim denetimi ise düzenlemede, hesap dondurma işleminden sonra devreye girecek şekilde konumlandırılmıştır. Oysa malvarlığına yönelik müdahalenin sonuçları ilk anda ortaya çıkabilmektedir. Örneğin ticari ilişkilerin durması, maaş ödemelerinin yapılamaması, kredi akışının kesilmesi gibi etkiler geri döndürülemez niteliktedir. Bu nedenle, sonradan yapılacak denetimin “koruma” işlevi göstermesi güçtür. Kısaca düzenlemenin fiilî işleyişi, denetimsiz bir ilk müdahale rejimi doğurmaktadır.

Bu tedbirin üçüncü kişiler üzerindeki etkileri de göz ardı edilemez. Bir ticari işletmenin hesabının askıya alınması, yalnızca işletme sahibini değil; o kurumda çalışan işçileri, tedarikçileri, müşterileri ve zincir hâlinde bağlı tüm ekonomik aktörleri etkileyebilir. Ceza

muhakemesi, yalnızca şüpheliye değil, geniş bir toplumsal kesime doğrudan müdahale eden bir araç hâline gelir. Bu yönüyle düzenleme, orantısız sonuçlar üretme kapasitesi yüksek bir normdur.

AİHM içtihatlarında malvarlığına müdahalenin meşru kabul edilebilmesi için açık ve öngörülebilir bir kanuni temel, ölçülülük, yargısal güvence şartlarını aramaktadır.. Madde 22, bu üç ölçütün de dışında bir mekanizma kurmakta; özellikle müdahalenin ilk anında yargısal güvenceyi devre dışı bırakarak, hak ihlallerine kapı aralamaktadır.

Sonuç itibarıyla Madde 22'nin getirdiği düzenleme, ceza muhakemesinin temel güvencelerini zayıflatan, malvarlığına yönelik müdahaleyi kamu otoritesinden özel sektörün inisiyatifine kaydıran, düşük şüphe standardıyla ekonomik güvenliği aşındıran ve geniş bir gözetim rejimi oluşturan bir yapıya sahiptir. Bu norm, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi geniş yorumlanabilir ve denetimsiz bir alana taşımaktadır. Bu durum açıkça hukuk devleti ilkesinin gerektirdiği dengeyi bozarak ekonomik ilişkilerde güvencesizliği artıracaktır.

MADDE 27:

Yamalı Bohça Haline Gelmiş COVID-19 Düzenlemesi, İnfazda Eşitlik Krizini Doğurmuştur

Teklifin 27. maddesiyle COVID-19 salgını döneminde çıkarılan erken tahliye indirimi üçüncü kez getirilmektedir. İlkinde 7242 sayılı kanun değişikliğiyle **30 Mart 2020** tarihinden önce işlenen suçlarda 3 yıl erken tahliye imkanı getirilmiş, kasten öldürme, kasten yaralama ve neticesi itibarıyla ağırlaşmış yaralama, işkence, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar, özel hayatın gizliliğine ilişkin suçlar, uyuşturucu ve Terörle Mücadele Kanunu kapsamındaki suçlar bu hükmün kapsamı dışında bırakılmıştır.

Kovid düzenlemesi, ikinci kez getirildiğinde, **31 Temmuz 2023** tarihinden önce cezası kesinleşmiş mahpuslara yönelik 5 yıl olarak değiştirilerek uzatılmış ve bu sefer devletin güvenliğine karşı suçlar, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, milli savunmaya karşı suçlar, devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk ile Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar ve örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suçlar kapsam dışında bırakılmıştır. 2023'teki bu düzenleme de önceki gibi yüz binlerce adli mahpusun tahliyesiyle sonuçlanmış, siyasi mahpuslara ayrımcılık devam ederken, toplum vicdanını ağır şekilde yaralayan, özellikle

de kadına ve çocuğa karşı öldürme, yaralama ve cinsel suçların kapsam içine alınması bu suçlar yönünden cezasızlık sonucunu ortaya çıkarmıştır.

2020 ve 2023 yılında getirilen bu iki erken tahliye düzenlemeleri, kendi içinde de bir **eşitsizlik** yaratmıştır. 31 Temmuz 2023 tarihinde mahkumiyet kararı henüz kesinleşmemiş olan mahpuslar, aynı suçu işlemiş olsalar dahi bu düzenlemeden yararlandırılmamış, ayrıca 3 yıl ve 5 yıl olmak üzere iki farklı uygulamayla karşılaşmıştır. Bu durum da adli mahpuslar arasında bir eşitsizliği doğurmuştur.

10. yargı paketiyle bu eşitsizliğin giderilmesi ve 31 Temmuz 2023 tarihinden önce “kesinleşen” değil, “işlenen” suçları kapsamı beklenirken iktidar bu konuda toplumsal olmayan birtakım kaygılar nedeniyle bir adım atmamıştır.

Şimdi teklifle getirilen düzenlemede, 31 Temmuz 2023 tarihinden kaynaklanan eşitsizlik tam olarak giderilmediği gibi, Komisyon aşamasında gelen ilk halinde hem siyasi mahpuslar kapsam dışı bırakılmış hem de toplum vicdanını yaralayan, örneğin kadınlara ve çocuklara karşı öldürme ve yaralama, 6 Şubat deprem davaları ve iş cinayetleri ile cinsel suçlara da infaz indirimi sağlanarak bu suçların cezasız kalması gibi bir sonuç ortaya çıkmıştır.

COVID-19 Düzenlemesi, Siyasi Mahpuslara Ayrımcılıktır

Türkiye’de çıkarılan hemen her infaz düzenlemesinde sistematik bir biçimde adli mahpuslar lehine genişletici hükümler getirilirken, siyasi mahpuslar bu düzenlemelerin dışında bırakılmaktadır, tüm dünyaya yayılan Covid pandemisi bile bu ayrımcılığa engel olamamıştır.

Belirsizliği ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarına konu olup Türkiye aleyhine nice ihlal kararı verilmiş “terör” tanımıyla adil yargılanma hakkını sistematik bir şekilde ihlal eden Terörle Mücadele Kanunu kapsamındaki siyasi mahpuslara apaçık ayrımcılık üçüncü defa 11. Yargı Paketinde de devam etmiştir.

İktidar, siyasi mahpuslara karşı ikili bir hukuk işletmekte, bir yandan siyasileri hukuk dışına iterken bir yandan da hem ceza miktarı hem infaz biçimiyle hapsetmeyi işkenceye çevirmektedir. Yüksek güvenlikli hapisanelerde siyasi mahpuslar, günde 1.5 saat

havalandırmaya çıkıyor, ne atölye ne kurs faaliyetinden faydalaniyor, bütün mahpusların infaz rejimi ağırlaştırılmış müebbetle dönmüş durumda. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ise siyasiler için zamana yayılmış bir ölüm cezası demek.

Türkiye'de çıkarılan infaz yasaları, mevcut adalet krizini derinleştirmekte, sorunlara çare olmaktan çok yeni sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Kovid düzenlemesindeki 3-5 yıl eşitsizliği ve istisna tutulan suçlarda toplumun nabızı ölçülerek sürekli değişiklikler yapılması bunun en iyi örneğidir. Pandemi döneminde geçici olarak getirilen idari tedbir kalıcılıkta, kalıcılık kanunun süresi uzatılırken infaz eşitliği ihlal edilmekte, mağdurların adalet ihtiyacı yok sayılarak kişilere karşı suçlarda af niteliğinde düzenlemeler yapılırken devlete karşı işlenen suçlarda bu yetki asla kullanılmayarak siyasiler “terör” parantezine alınmakta, ayrımcı infaz koşulları dayatılmakta, topyekun infaz sisteminde adalet krizi görmezden gelinerek gün kurtarılmaya çalışılmaktadır.

Oysa toplumun ihtiyacı, sistematik bütünlükten uzak paketler değil, en baştan ele alınması gereken bir infaz sistemidir. Mahpuslar arasında hakkaniyet gözetilerek infazda eşitlik ve adalet sağlanmalı, toplum vicdanını yaralayan ağır suçlamalar hariç olmak üzere koşullu salıverme, açık cezaevine ayrılma, denetimli serbestlik, mükerrirlik, özel infaz usulleri, disiplin cezaları, iyi hal kriterleri gibi pek çok konuda siyasileri istisna tutan veya siyasilere ayrımcı uygulamaya izin veren tüm maddeler değiştirilmeli, Terörle Mücadele Kanunu’ndan kaynaklanan ceza artırımı, koşullu salıverme yasağı, hücre cezası nedeniyle infaz yakma maddeleri kaldırılmalı, umut hakkı gibi evrensel düzenlemelere yer verilmelidir.

COVID-19 Düzenlemesinin Kapsamı Toplum Vicdanını Yaralamaktadır

DEM Parti başta olmak üzere, muhalefet partilerinin değişiklik önermeleri ile Eşitlik için Kadın Platformu, Barışa İhtiyacım Var Kadın İnisiyatifi ve tüm illerden kadın platformlarının, kadın örgütlerinin mücadelesi sayesinde bu teklifin kapsamı Komisyon aşamasında **kısmen** daraltılmış, kasten öldürme suçunun üstsoy, altsoy, eş, boşandığı eş, kardeş, çocuğa veya kendisini savunamayacak derecede olan kişiye veya kadına karşı işlenmesi hali ile cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar kapsam dışında bırakılmıştır. Ancak önergemizde yer almasına rağmen siyasi mahpuslar düzenlemeye dahil edilmemiştir. Önergemizde deprem ve iş cinayetleri faillerini kapsamaması amacıyla vücut dokunulmazlığına karşı suçların tamamının

istisna tutulması teklif edilmişse de kabul edilmemiştir. Devletin ihmaliyle yaşanan ölümlerin faillerinin bu indirimden faydalanacak olması toplum vicdanını yaralamaya devam etmektedir.

İSİG Meclisi verilerine göre Türkiye’de 2024 yılında 1897 işçi, 2025 yılının sadece Kasım ayında 216 işçi yaşamını yitirmiştir. Yine 2024 yılında 71 çocuk işçi çalışırken hayatını kaybetmiştir. Bu yıl Kasım ayı dahil ölen çocuk işçi sayısı ise 85'tir. 2023-2024 ve 2024-2025 eğitim öğretim yıllarında MESEM'li en az 15 çocuğun sanayide veya inşaatlarda çalışırken öldüğü kayıt altına alınmıştır. Bu tablo ihmal veya kaza değil, cinayet tablosudur. Gerekli iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin alınmadığı, devletin denetleme yükümlülüğünü yerine getirmediği işyerlerinde her gün işçiler katledilmektedir. İşçilerin ölümünden sorumluluğu bulunanlara yeterli yaptırımlar uygulanmadığı için bu cinayetler her gün yaşanmaya devam ediyor. Şimdi getirilen bu infaz indirimleri ise iş cinayetlerinde cezasızlık algısını pekiştiriyor, failleri ödüllendiriyor.

Resmi rakamlara göre 53 bin 537 kişinin yaşamını yitirdiği, onbinlerce binanın yıkıldığı 6 Şubat depremi failleri için de aynı durum geçerlidir. Hala cenazesini bulamayan, teslim alamayan aileler varken ve tüm davalar sonuçlanmamışken getirilen bu indirim, tıpkı 1999’daki Düzce depreminde olduğu gibi tarihin mağdur yurttaşlar lehine değil, ölümlerde sorumluluğu bulunan fail işverenler, müteahhitler ve kamu görevlilerinden yana tekerrür ettiğini göstermektedir.

MADDE 29:

İktidar, Yurttaş İçin Değil, Rücu Sorumluluğundan Kaçmak İçin Primlerden Vazgeçiyor

Teklifin 29. maddesiyle, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa eklenen geçici madde ile iktidar, prim ödeme yükümlüsü yurttaşların kamuya olan borç yükünü hafifletmek amacıyla gerekçelendirdiği, 1/1/2016 tarihinden öncesine ait ödenmemiş Genel Sağlık Sigortası primleri ile gecikme zammı gibi fer’i alacaklarının tamamının tahsilinden vazgeçilmesi yönünde düzenleme getirmiştir. Ancak söz konusu düzenleme zaten 1/1/2026 tarihinde zamanaşımıyla düşecek borçları “af” gibi paketlenmiş, siyasal bir jest havasına sokulmuştur.

Oysa eğer gerçekten amaç, yurttaşı korumak ve idarenin kendi iç sorumluluğunu düzenlemek olsaydı, basit bir geçici madde ile “1/1/2016 tarihinden önceki GSS prim ve fer’i borçlarının tahsil edilmemesi nedeniyle kamu görevlilerine rücu edilmez.” şeklinde bir düzenleme getirilirdi. Böylesi bir düzenleme siyasi olarak daha dürüst bir yol olurdu. Ancak iktidar bu yolu tercih etmemiş, bunun yerine zamanaşımıyla zaten ortadan kalkacak borcu “lütuf gibi” topluma sunarak hakikatin üzerini perdelemiştir.

Bu nedenle, yurttaşların ödeyemediği GSS prim borçlarının ve fer’ilerinin silinmesini desteklese de düzenlemenin amaç ve gerekçesinin toplumdan gizlenmesini, gerçeğin çarpıtılmasını doğru bulmadığımızı şerh düşmekteyiz.

MADDE 30-32:

Erişimin Engellenmesi Düzenlemeleri Anayasa Mahkemesi’nin İptal Kararlarının Özüne Aykırıdır

Teklifin 30. ve 32. maddesinde erişim engeli kararına dair pek çok düzenleme getirilmektedir. Anayasa Mahkemesi’nin 11/10/2023 tarihli ve E: 2020/76; K: 2023/172 sayılı kararıyla iptal edilen düzenlemelerin yerine getirilen bu düzenlemeler iptal kararının gerekçesiyle uyumlu değildir.

Gerekçede “Sonuç olarak ceza kanunlarında suç olarak düzenlenen eylemlerin işlendiğinin henüz kesinleşmiş bir mahkeme kararıyla tespit edilmeden idari bir makamın yapacağı suç tespitine bağlı olarak nihai bir tedbir mahiyetinde olan içeriğin çıkarılması kararı verilmesinin ve bu kararın icra edilmemesi durumunda idari para cezası uygulanmasının masumiyet karinesini ihlal ettiği değerlendirilmiştir.” şeklinde tespitler yer almaktadır. Oysa getirilen düzenlemenin bu gerekçeyle bir ilgisi bulunmamaktadır.

Anayasa Mahkemesi değişiklik teklif edilen 5651 Sayılı Kanun’un “Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi” başlıklı 8/A maddesiyle ilgili 14/09/2023 tarihli Artı Media GmbH başvurusunda verdiği Genel Kurul kararında, bu hükümdeki yapısal sorunları tespit etmiş, 22/11/2023 tarihli Ahmet Alphan Sabancı ve diğerleri başvurusunda ise birleştirdiği toplam 62 bireysel başvuruyla ilgili Anayasa’nın 26.

maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir. Uygulamada sulh ceza hakimliğinin “milli güvenlik, kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi” gerekçesiyle keyfi ve denetimsiz bir şekilde erişim engelleme kararları verildiği görülmektedir. Erişim engellemeleri, sınırsız bir sansür aracına dönüşmüştür ve pratikte hiçbir yargısal standarttan bahsetmek mümkün değildir.

Anayasa Mahkemesi 5651 Sayılı Kanun’un “İçeriğin yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesi” başlıklı 9. maddesini de 11/10/2023 tarihinde iptal etmiş, iptal hükmü 10/10/2024 tarihinde yürürlüğe girmiştir. İptal kararına rağmen sulh ceza hakimliği, bu maddeye dayanarak erişim engelleme ve içerik çıkarma kararları vermeye devam etmiştir. Örneğin, Türkiye’de 50 milyondan fazla kullanıcısı bulunan Instagram platformu, 02/08/2024 tarihinde “katalog” suç gerekçesiyle 8. maddeye dayanılarak erişime engellenmiştir.

Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi kararları sansürü durduramamakta, içeriğin çıkarılması veya erişimin engellenmesi kararlarının dayanağı ve gerekçesi biçim değiştirerek sürmektedir. Bu kararları talep edenlerin kişilik hakları ihlal edilen yurttaşlardan ziyade, siyasi yetkililer, iktidara yakın sermaye grupları gibi imtiyazlı kesimlerdir. Bu kesimlerin kişisel menfaatleri, basın ve ifade özgürlüğünün önüne geçmiştir.

Teklifin Çözumsuzluğu: Erişimin Engellenmesi Kararlarında AİHM ve AYM İçtihatları Yok Sayılmaktadır

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin internet özgürlüğü konusunda üye devletlere yönelik tavsiye kararı CM/Rec(2016)5’in eki “İnternet Özgürlüğüne İlişkin Göstergeler”in içinde yer alan “Bilgi ve Fikir Edinme, Alma ve Yayma Özgürlüğü” ve “Müdahalenin Yasallığı, Meşruluğu ve Orantılılığı” başlıklı bölümlerine göre;

- Platformlara veya internet araçlarına erişimin engellenmesi, içerik engelleme/filtreleme/kaldırma gibi tüm kısıtlamalar, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (AİHS) 10. maddesindeki yasallık, meşruluk ve orantılılık koşullarına uygun olmalıdır.

- İnternet servis sağlayıcıları, genel bir kural olarak internet trafiğini eşit şekilde ve ayrımcılık yapmadan yönetmelidir. Trafik yönetimi, yalnızca kamu yararı için ve şeffaf, gerekli, orantılı biçimde uygulanabilir.
- Kullanıcılar, erişimlerinin veya bilgi alma/verme haklarının kısıtlanmasına karşı AİHS 6. madde uyarınca mahkemeye başvurma hakkına sahiptir.
- Devlet, erişimi engellenen siteler ve kaldırılan içeriklerle ilgili yasal dayanak, gerekçe, karar ve itiraz yollarını içeren bilgileri kamuya zamanında ve uygun şekilde açıklamalıdır.
- İnternette ifade özgürlüğüne getirilen her kısıtlama, erişilebilir, açık, net ve öngörülebilir bir kanuna dayanmalı; kötüye kullanımı önleyecek etkili denetim ve yargısal inceleme mekanizmaları bulunmalıdır.
- AİHS 10. maddede sayılan meşru amaçlardan birini gütmelidir.
- Demokratik toplumda gerekli ve orantılı olmalıdır. Kısıtlama, bağımsız bir yargısal veya idari karara dayanmalı, acil sosyal ihtiyacı karşılamalı ve en az kısıtlayıcı müdahale türü olmalıdır.
- Nefret söylemi, kamu düzeni, genel ahlak, küçüklerin korunması, ulusal güvenlik, resmi sırlar ve veri koruma alanlarındaki yasalar, kamu tartışmalarını gereksiz şekilde engellememelidir. Bu yasalar, yalnızca acil kamu yararı durumlarında uygulanmalı, dar tanımlı olmalı, orantılı yaptırımlar içermelidir.

AİHM'e göre ifade özgürlüğü, demokratik toplumun temel direklerinden biridir ve hem toplumun ilerlemesi hem de bireyin gelişimi için zorunlu bir şarttır. Mahkeme, ifade özgürlüğünün yalnızca toplumca kabul gören veya zararsız görülen düşünceleri değil; incitici, şoke edici veya rahatsız edici fikirleri de kapsadığını vurgulamaktadır. Bu özgürlük, çoğulculuk, hoşgörü ve açık fikirliliğin olmazsa olmazıdır. AİHM, ifade özgürlüğünün sınırlanabileceğini, ancak bu sınırlamaların dar yorumlanması, istisnaların gerçekten gerekli olması ve sınırlandırmanın ikna edici gerekçelere dayanması gerektiğini özellikle belirtir (Handyside; Von Hannover).

İnternet bağlamında AİHM, çevrim dışı ortam için geçerli ifade özgürlüğü ilkelerinin çevrimiçi ortamda da geçerli olduğunu kabul eder; ancak internetin kendine özgü özelliklerini de dikkate alır. İnternet, Mahkeme tarafından ifade özgürlüğünü genişleten, bilgiyi alma,

aktarma ve yaymayı kolaylaştıran önemli bir mecra olarak görülür. AİHM, internetin haber ve bilgiye erişimdeki rolünü özellikle vurgular (Ahmet Yıldırım; Times Newspapers).

Anayasa Mahkemesi, pek çok başvuruya ilişkin verdiği ihlal kararlarında, sulh ceza hâkimliklerinin verdiği erişim engeli kararlarının genel ve soyut gerekçelere dayandığını, hızlı müdahalenin neden gerekli olduğuna ilişkin bir açıklama bulunmadığı, çatışan haklar arasında adil denge kurulmadığı, haberlerin kişilik haklarını nasıl “açıkça” ihlal ettiğinin ortaya konulmadığını belirtmiş, itiraz mercilerinin kararlarının da yalnızca tek cümlelik, denetim niteliği taşımayan ret kararlarından oluştuğunu, itiraz edenlerin itirazlarındaki gerekçelerin incelenmediğini ortaya koymuştur.

Engellenen haberlere baktığımızda çoğu kamu yararına, toplumsal meselelere, siyasetçiler ve kamu gücü kullanan kişilere ilişkin olup basının haber verme görevi kapsamındadır. Bu haberlerde kötü niyet veya gerçeğin çarpıtıldığına dair somut bir tespit yapılamazken çoğunda engellenen içeriklerle ilgili herhangi bir ceza soruşturması açılmamış; böylece erişim engeli belirsiz süreli ve fiilen süresiz hâle gelmiş, tüm bunlar da ifade ve basın özgürlüğü bakımından orantısız bir müdahale oluşturmaktadır.

Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi’nin, Anayasa’nın 26. ve 28. maddelerinde korunan ifade ve basın özgürlüklerini ihlal ettiğini belirttiği erişimin engellenmesi kararlarına dair yapılan düzenlemeler bu müdahaleleri ortadan kaldıracak nitelikte değildir.

5651 Sayılı Kanunla İlgili Uluslararası Raporlar Yok Sayılmaktadır

AGİT, 5651 sayılı Kanun’la ilgili defalarca reform çağrısı yapmıştır. 2010 ve 2014’te iki kapsamlı hukuki inceleme hazırlanmıştır. 15/04/2016 tarihli açıklamada, Türkiye’den 110.000’den fazla siteye ve binlerce URL’ye erişimin engellendiği belirtilmiştir. Bu uygulamanın orantısız olduğu, kamuoyunun bilgiye erişimini engellediği, medya çoğulculuğunu ve ifade özgürlüğünü olumsuz etkilediği vurgulanmıştır.

Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri 2011 tarihli raporda, internet sansürünün demokratik toplum koşullarını aştığını, 5651’in AİHM içtihadına uygun biçimde yeniden gözden

geçirilmesini tavsiye etmiştir. 2017 tarihli bildiride ise erişim engellerinin yaygın kullanıldığını, sulh ceza hâkimliklerinin yetersiz inceleme ve gerekçesiz kararlar verdiğini, ilk derece mahkemelerinin ve yasamanın Anayasa Mahkemesi içtihadını takip etmekte isteksiz olduğunu belirtmiştir.

Venedik Komisyonu da 15/06/2016 tarihli görüşünde 5651 Sayılı Kanunun 8/A, 9 ve 9/A maddelerinin bağımsız ve geniş yetkili bir engelleme usulü oluşturduğunu, erişimin engellenmesinin ceza veya hukuk davasına bağlı geçici bir tedbir niteliği taşımadığını, hızlı karar alma süreci, karşı tarafın dinlenmemesi, itirazın aynı derecedeki hâkimliğe yapılması gibi nedenlerle gerekli usul güvenceleri sağlamadığını, ölçütlerin belirsiz olduğunu, sulh ceza hâkimliğinin bu idari kararın aciliyet ve haklılık kriterlerini denetleyip denetleyemediğinin belirsiz olduğunu belirtmiştir. Komisyon bu tespitlerle erişim engelleme kararlarının hukuk veya ceza yargılamasına bağlı hale getirilmesini, yeterli savunma süresi tanınmasını, duruşma yapılabilmesini önermiştir. Ayrıca Yargıtay’a temyiz yolu açılması gerektiğini AİHS m. 10 ile bağlantılı olarak meşru amaç, demokratik toplumda gereklilik ve orantılılık kriterlerini karşılaması gerektiğini vurgulamıştır.

Ancak bugüne dek getirilen hiçbir düzenleme 5651 sayılı Kanunun bu tespitlere göre şekillendirilmesine fayda sağlamamıştır.

Anayasa 28: Basın Hürdür, Sansür Edilemez!

Teklifle getirilen “İçeriğin internet ortamından çıkarılması”, o içeriğin hem siteden hem de Google sonuçlarından ve benzeri yerlerden temizleneceği anlamına gelmektedir. Her ne kadar geri döndürülebilir olsa da içeriğin internet ortamından çıkarılması, içeriğin yok edildiği alanları genişletmek demektir.

Yine 30. maddeyle getirilen düzenlemeye göre haklarının ihlal edildiğini iddia eden kişilerin yanı sıra, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu da bildirimde bulunabilecektir. BTK başkanı ve üyeleri Cumhurbaşkanı kararnamesiyle atanmaktadır. BTK, doğrudan Cumhurbaşkanlığına bağlı bir kurum olmasa da, hatta kendi Kanununda bağımsız ve özerk bir kurum olduğu belirtilse de atama yetkisi itibariyle Cumhurbaşkanlığına bağlı sayılabilir. Kurumun resen

bildirimde bulunma hakkı, iktidarın, ifade ve basın özgürlüğüne yönelik müdahalede bulunması için imkan sağlayacaktır.

32. maddeyle getirilen düzenlemeye göre ise erişim engeli kararını verecek olan Sulh Ceza Hâkimliği, ayrıntılı incelemeye gerek olmaksızın ihlalin ilk bakışta anlaşıldığı hâllerde yirmi dört saat içinde kararı verecek, aksi halde başvuruyu reddedecektir. Kararlara karşı itiraz yolu açılmakta ve hâkimin gerekli görürse tarafları dinleyebilmesine imkân tanınmaktadır. Türkiye’den günlük erişimi 10 milyondan fazla olan yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcıların içeriği çıkarmama direnci göstermesi halinde, ilgili kişinin talebi üzerine internet trafiği bant genişliğinin kademeli olarak (%50'den %90'a kadar) daraltılması öngörülmektedir.

Yürürlükteki maddede önce içerik sağlayıcıya başvurma ve kaldırılmasını istemek gibi yol varken, teklifle doğrudan sulh ceza hakimliğine başvuru getirilerek yargı birincil hale getirilmekte ve aslında süreç hızlanmaktadır. Yürürlükteki halinde “Ayrıntılı inceleme yapılmasına gerek olmaksızın, ilk bakışta ihlal” şartı yokken ve sulh ceza hakimi yine 24 saat içinde duruşmasız karar vermektedirken şimdi getirilen “ilk bakışta ihlal” şartı, başvuruların reddedilmesini kolaylaştıracaktır, çünkü ayrıntılı inceleme gereken başvuruları reddetmesi gerektiği yönünde bir düzenleme getirilmektedir. Bu durum hakime oldukça hızlı karar vermeye dair bir takdir alanı getirmiştir. Her ne kadar aşamalı erişim engeli ve açıkça gerekçelendirilme şartı getirilse de uygulamada herhangi bir değişiklik olmayacaktır.

Bant daraltma yaptırımı ise tüm platformun fiilen hizmet veremez hâle gelmesi sonucunu doğurabilir ve bu orantılılık ilkesine aykırıdır. Teklifte maddenin belirliliği artmış olsa da uygulamadaki keyfi kararların önüne geçilebilecek herhangi bir sınırlama getirilmemiştir ve erişim engellemeleri ifade ve basın özgürlüğüne müdahale etmeye devam edecektir. Burada mesele bu maddenin değiştirilmesine itiraz etmekte değil erişimin engellenmesi kararlarının neye göre verileceğinin Anayasa Mahkemesi kararları doğrultusunda hukuka uygun hale getirilmesinin sağlanabilmesidir.

Erişimin engellenmesi kararlarına konu haberlerin önemli bir bölümü, toplumsal meselelerle ilgili olup kamuoyunu bilgilendirme ve farkındalık oluşturma işlevi taşımaktadırlar. Bazı haberler, siyasetçilerin faaliyetlerini ve açıklamalarını konu edinerek yurttaşların demokratik

karar alma süreçlerine katılımını kolaylaştırmakta, bazıları ise kamu gücü kullanan kişi ve kurumların faaliyetlerini denetleme amacına hizmet etmektedir. Bu nedenle söz konusu haberlerin tümü, basının haber verme görevi ve sorumluluğu kapsamındadır. Ayrıca sulh ceza hâkimlikleri, basının bu görev ve sorumluluklarını kötüye kullandığına, gerçeği çarpıttığına veya kötü niyetli davrandığına ilişkin somut bir tespit bugüne dek ortaya koymamıştır.

Haberler belirsiz ve fiilen süresiz biçimde erişime engellenmektedir. İlgili ve yeterli gerekçelere dayanmayan, tedbir niteliği taşıyan bu tür müdahalelerin süresiz sonuçlar doğurması, ifade ve basın özgürlükleri açısından açıkça orantısızdır.

Sonuç olarak, internete erişimin engellenmesi kararlarıyla Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğüne ve 28. maddesinde korunan basın özgürlüğüne yönelik müdahaleler, daha ağır basan bir toplumsal ihtiyacı karşılamamaktadır. Süresiz ve gerekçesiz kısıtlamalar, ifade ve basın özgürlükleri açısından ciddi tehlikeler doğurmaktadır. Demokratik bir hukuk devletinde amaç ne olursa olsun özgürlükleri ölçüsüz biçimde ortadan kaldıran sınırlamalara yer verilemez.

İfade özgürlüğü ve onun özel güvencesi niteliğindeki basın özgürlüğü, demokratik toplumun temel taşlarından; toplumun ilerlemesi ve yurttaşların gelişimi için vazgeçilmez bir şarttır. Demokrasinin sağlıklı işleyişi açısından bu özgürlüklerin korunması da yaşamsal öneme sahiptir.